

EIROPAS PARLAMENTA DELEGĀCIJA KONVENTĀ

Sekretariāts

Temats: Eiropadomes 2004. gada 17., 18. jūnijā Briselē pieņemtās Konstitūcijas kopsavilkums

Piezīme

Šī apraksta mērķis ir informatīvos nolūkos sniegt cik iespējams īsu kopsavilkumu Konstitūcijas projektam, ko Eiropadome pieņēmusi 17. un 18. jūnijā, beidzoties Starpvaldību konferencei. Sakarā ar to jāuzsver vairāki aspekti:

- šis kopsavilkums nevar būt pilnīgs, jo Konstitūcijai ir vairāki simti lappušu. Sīkākas ziņas par kādu konkrētu tematu jums var sniegt darba grupa;
- tas nekādā ziņā nav apstiprinātā teksta politisks vērtējums, par ko atbild Konstitūcijas lietu komiteja un Eiropas Parlaments;
- vienkāršības labad šajā kopsavilkumā ir atsauces uz “Konstitūciju” (lietojot nākotnes laiku); taču lasītājam jāapzinās, ka šie minētie noteikumi vēl nav spēkā un, iekams Konstitūcija nav ratificēta, nav arī garantijas, ka ar tiem tiešām tiks aizstāti dibināšanas līgumu noteikumi.

IEVADS	3
I. IESTĀDES	3
EIROPAS PARLAMENTS.....	3
EIROPADOME.....	4
EIROPAS SAVIENĪBAS MINISTRU PADOME.....	4
KVALIFICĒTAIS BALSU VAIRĀKUMS.....	4
EIROPAS SAVIENĪBAS ĀRLIETU MINISTRS.....	5
EIROPAS KOMISIJA.....	5
TIESA.....	6
II. KOMPETENCES UN TO ĪSTENOŠANA, IZMANTOJOT IESTĀDES	6
KOMPETENČU SISTĒMA.....	6
INSTRUMENTI UN TO PIENĒMŠANAS PROCEDŪRA.....	7
<i>Leģislatīvie un reglamentējošie akti</i>	7
<i>Budžeta un finanšu noteikumi</i>	8
Pašu resursi.....	8
Daudzgažu finanšu shēma.....	8
Gada budžets.....	8
PASTIPRINĀTA SADARBĪBA.....	9

III. POLITIKAS JOMAS.....	9
ĀRPOLITIKAS JOMAS.....	10
<i>Ārējā darbība.....</i>	<i>10</i>
Kopējā ārpolitika un drošības politika.....	10
Kopējā tirdzniecības politika.....	10
Sadarbība attīstības jomā.....	11
Humānā palīdzība.....	11
IEKŠĒJĀ POLITIKA.....	11
<i>Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa.....</i>	<i>11</i>
<i>Citas pārmaiņas iekšpolitikā (tikai atsevišķi izvilkumi tādā secībā, kādā tie parādās tekstā).....</i>	<i>12</i>
Diskriminācijas aizliegums un pilsonība.....	13
Iekšējais tirgus/nodokļu politika.....	13
Ekonomikas un monetārā politika.....	13
Sociālā politika.....	13
KLP.....	14
Zinātniskā izpēte, tehnikas attīstība un kosmos.....	14
Enerģētika.....	14
Sabiedrības veselība.....	14
IV. KONSTITŪCIJAS PĀRSKATĪŠANA.....	15
NOBEIGUMS.....	15

Ievads

Starptautību konference 18. jūnijā pieņēma Konventa sagatavoto “Eiropas Konstitucionālā līguma projektu”. Tā konstitucionālo mērogu apliecina sākumā iekļautā atsaucē uz vērtībām, kuras ir Eiropas Savienības dibināšanas pamatā (2. pants), *visas Pamattiesību hartas iekļaušana* (II daļa¹), kā arī *ES dalības nosacījumu* (tostarp nosacījumu par labprātīgu izstāšanos no ES) un *ES simbolu noteikšana* (karogs, himna utt. IV-1. pants).

Pašreizējā “pīlāru” sistēma Konstitūcijā ir noraidīta, un Savienībai ir nepārprotami piešķirts tiesību subjekta statuss. Sākotnējais vienkāršošanas mērķis daļēji sasniegts I daļā, kurā ir svarīgākie konstitucionālie noteikumi, un II daļā, kurā iekļauta Harta. Konstitūcijas struktūra tomēr nav viendabīga. Tās III daļā ir iekļauti pašreizējo dibināšanas līgumu atjauninātie noteikumi attiecībā uz dažādām politikas jomām un sīki izstrādāti noteikumi par iestāžu darbu, bet IV daļā ir izklāstīti vispārīgie un nobeiguma noteikumi. Konstitūcija sākas ar preambulu, kurā pieminēts “Eiropas kultūras, reliģijas un humānisma mantojums”, un beidzas ar pielikumu, kurā iekļauti vairāki protokoli (tādēļ tiem ir konstitucionāls statuss) un deklarācijas.

Attiecībā uz šiem vispārīgajiem aspektiem Starptautību konference Konventa iesniegtajā tekstā tikpat kā nav izdarījusi labojumus. Jāpiemin šādi aspekti:

- lai gan līdz pašām konferences beigām notika sīvas debātes, Konventa pieņemtais kompromiss attiecībā uz preambulas tekstu būtībā netika mainīts;
- ES vērtību uzskaitījuma beigās ir norāde uz minoritāšu tiesībām, kā arī uz vīriešu un sievietes līdztiesību (kas iepriekš bija minēta vienīgi kā mērķis);
- valūtas stabilitāte tagad ierindota pie Savienības mērķiem, tiecoties radīt “sociālā tirgus ekonomiku ar augstu konkurētspēju, kuras mērķis ir panākt pilnīgu nodarbinātību un sociālo attīstību”.

I. Iestādes

Konstitūcijas projektā ir precizēta katras ES iestādes un struktūras loma.

Eiropas Parlaments

Eiropas Parlamentam kopā ar Ministru padomi būs likumdošanas un budžeta pilnvaras, kā arī pilnvaras veikt politisko kontroli un konsultācijas. Tas pēc Eiropadomes priekšlikuma ievēlēs Eiropas Komisijas priekšsēdētāju (lēmumu pieņemot ar kvalificētu balsu vairākumu), un Eiropadomei būs jāņem vērā vēlēšanu rezultāti. Eiropas Parlaments apstiprinās arī visu Komisiju kopumā. Eiropas Parlamenta locekļu skaits nepārsniegs 750. Konstitūcijā nav paredzēts, ka vietas piešķirts atbilstoši dalībvalstīm, kā tas bijis līdz šim, bet I-19. pantā ir ietverts juridiskais pamats, saskaņā ar kuru Eiropadomei pēc Parlamenta priekšlikuma un ar tā piekrišanu tiek uzticēts pienākums par vietu sadali nolemt līdz 2009. gadā paredzētajām vēlēšanām, pamatojoties uz “*līdzsvaroti proporcionālas*” pilsoņu pārstāvības principu.

¹ Konstitūcija arī paredz Eiropas Savienības pievienošanas Eiropas Cilvēktiesību konvencijai. Lēmums par pievienošanu jāpieņem Padomei ar kvalificētu balsu vairākumu pēc Eiropas Parlamenta apstiprinājuma saņemšanas.

Minimālajam skaitam jābūt sešām vietām, bet maksimālajam — 96 vietām vienai dalībvalstij (Konvents bija ierosinājis ieviest tikai minimālo sliekšni — četras vietas).

Eiropadome

Eiropadomei būs jābūt pilnvērtīgai iestādei. Rotējošā prezidentūra būs atcelta un aizstāta ar pastāvīgu prezidentūru, kam būs ierobežotas pilnvaras un ko ievēlēs ar tās locekļu kvalificētu balsu vairākumu uz divarpus gadu termiņu, kurš būs pagarināms. Vispārējais noteikums par lēmumu pieņemšanu būs konsenss.

Eiropadome ierosinās un noteiks politiskās prioritātes, bet tai nebūs likumdošanas pilnvaru. Starpvaldību konferences sarunu laikā izdevās panākt, ka šo principu novērtē atzinīgi, neņemot vērā ārkārtīgi smagās debates par Eiropadomes lomu tiesu iestāžu sadarbībā krimināllietās (salīdzinājumam skatīt turpmāk minēto kompromisu, kas panākts par “avārijas bremžu” mehānisma noteikšanu).

Eiropas Savienības Ministru padome

Konstitūcija paredz izveidot Ārlietu padomi, ko vadītu ES ārlietu ministrs (sk. turpmāk) un kas būtu nošķirta no Vispārējo lietu padomes.

Vispārējo lietu padome turpinās nodrošināt Padomes darba saskaņotību, izmantojot Pastāvīgo pārstāvju komitejas palīdzību.

Padomes specializēto formāciju sanāksmes būs iedalītas divās daļās; lai ievērotu pārredzamības prasību, viena daļa būs veltīta publiskām apspriedēm par tiesību aktiem, otra būs apspriede par jautājumiem, kas nav saistīti ar likumdošanu.

Padomes darba organizācija Starpvaldību konferencē krietnu laiku bija temats sīvām debatēm, kurās dalībvalstu vairākums atbalstīja Padomes prezidentūras rotācijas saglabāšanu (izņemot Ārlietu padomi). Visbeidzot, Konstitūcija paredz vienlīdzīgas rotācijas principu saistībā ar Eiropadomes lēmumā definēto “komandas” prezidentūras sistēmu.

Kvalificētais balsu vairākums

Šis Konventā un Starpvaldību konferencē bija galvenais debašu jautājums, kas skāra gan definīciju, gan piemērošanas jomu.

Runājot par definīciju, Starpvaldību konferences pieņemtais formulējums tomēr paredz Konventa definēto divkāršā vairākuma principu. Taču ir paaugstināti sliekšņi: 55% dalībvalstu (Konvents bija ierosinājis dalībvalstu vairākumu), ieskaitot vismaz 15 dalībvalstis (ja ir 27 un vairāk dalībvalstu, tad šādai prasībai vienai pašai vairs nav nozīmes); 65% iedzīvotāju (Konvents bija ierosinājis 60%). Starpvaldību konference tomēr iekļāva papildu klauzulu, lai precizētu, ka bloķējošo mazākumu (*a priori* 35% iedzīvotāju) jāveido vismaz četrām dalībvalstīm, pretējā gadījumā lēmumu katrā ziņā uzskatīs par pieņemtu². Šī sistēma

² Tas var ietekmēt iedzīvotāju skaita sliekšņa pazemināšanu un ļaut, piemēram, pieņemt likumu 22 dalībvalstīm, kuras aptver tikai aptuveni 55,5 % iedzīvotāju.

stāsies spēkā 2009. gada 1. novembrī. Lai pārvarētu dažu dalībvalstu nepatiku, konference pieņēma vēl vienu lēmumu, kas ietver ko līdzīgu pārskatītam “Janinas kompromisam”³.

Gadījumos, kuros nav vajadzīgs Komisijas priekšlikums vai lēmums nav pieņemts pēc ārlietu ministra iniciatīvas, nepieciešamais kvalificētais balsu vairākums būs palielināts: 72% dalībvalstu (2/3 pēc Konventa ierosinājuma), kuras aptver vismaz 65% no iedzīvotājiem (60% pēc Konventa ierosinājuma).

Kvalificētais balsu vairākums kļūs par vispārēju noteikumu Ministru padomes lēmumu pieņemšanā. Vienprātības noteikums lēmumu pieņemšanā tiek saglabāts nodokļu politikā un daļēji arī ārpolitikas, kopējās drošības politikas un sociālās politikas jomā. Turklāt tas attieksies arī uz pašu resursu sistēmu un daudzgadu finanšu shēmu. Visbeidzot, jautājumos, kuros Konvents nav panācis konsensu pārejai uz kvalificēto balsu vairākumu, tiek plānots vispārīgs pasākums, ko franciski dēvē par “tiltu” (*passerelle*), saskaņā ar kuru Eiropadomei būs iespēja pieņemt vienprātīgu lēmumu par to, ka turpmāk Padome lēmumus pieņems ar kvalificētu balsu vairākumu un, vajadzības gadījumā, ievērojot parasto likumdošanas procedūru, un nebūs jāgroza Konstitūcija, kas savukārt prasītu ratifikāciju visās dalībvalstīs. Taču pietiek ar vienas dalībvalsts parlamenta oficiālu iebildumu, lai bloķētu “tilta” noteikuma piemērošanu.

Eiropas Savienības ārlietu ministrs

Konvents ir ierosinājis svarīgu institucionālu jauninājumu, proti, Eiropadome ar kvalificētu balsu vairākumu un Komisijas priekšsēdētāja piekrišanu ieceļ ārlietu ministru, kas vadīs ES kopējo ārpolitiku un drošības politiku, būs Ārlietu padomes priekšsēdētājs un arī Komisijas priekšsēdētāja vietnieks (viņa kandidatūra ar Eiropas Parlamenta kolektīvu balsojumu tiks apstiprināta vai, iespējams, ar neuzticības votumu noraidīta). Pildot šo “dubultlomu” (Komisijā un Padomē), viņš atbildēs par ES ārpolitikas īstenošanu *kopumā*. ES ārlietu ministram būs tiesības izteikt priekšlikumus, viņš pārstāvēs Eiropas Savienību vienu pašu vai kopā ar Komisiju, un viņam palīdzēs Eiropas Ārējās darbības dienests⁴.

Eiropas Komisija

Konstitūcijā nepārprotami apliecinātas Komisijas tiesības uz likumdošanas iniciatīvu. Taču Starpvaldību konference neņēma vērā Konventa priekšlikumu par tās sastāvu. Galīgā vienošanās paredz, ka līdz 2014. gadam katrai dalībvalstij Komisijā būs viens komisārs. Pēc 2014. gada tajā būs tāds locekļu skaits, kas atbildīs 2/3 dalībvalstu skaita, un locekļus izraudzīsies, ievērojot dalībvalstu vienlīdzīgu rotāciju.

³ Ja Padomes locekļi, kuri skaitliski pārstāvēs vismaz ¾ dalībvalstu vai lēmuma bloķēšanai vajadzīgo iedzīvotāju procentu, būs pret Padomes lēmuma pieņemšanu ar kvalificētu balsu vairākumu, tad Padome debates attiecīgajā jautājumā turpinās, lai atbilstošā laika posmā panāktu plašāka mēroga vienošanos.

⁴ Šajā dienestā būs ierēdņi no kompetentajām Padomes Ģenerālsekretariāta un Komisijas struktūrvienībām, kā arī valstu diplomātisko dienestu norīkots personāls. Tā organizāciju un darbību noteiks ar Padomes lēmumu, saņemot EP atzinumu un Komisijas apstiprinājumu.

Tiks pastiprināta Eiropas Parlamenta ievēlētā Komisijas priekšsēdētāja politiskā nozīme, un priekšsēdētājs iecels komisārus, sadalīs portfeļus, kā arī viņam būs tiesības pieprasīt jebkura komisāra atkāpšanos no amata.

Tiesa

Tiesas kompetence būs plašāka, jo īpaši brīvības, drošības un tiesiskuma jomā, kā arī dažos ārpolitikas aspektos. Ir paredzēta arī iespēja indivīdiem vērsties Tiesā ⁵.

II. Kompetences un to īstenošana, izmantojot iestādes

Kompetenču sistēma

- Konstitūcijas projektā, pirmām kārtām, ir formulēti būtiskākie principi:
- princips, kas regulē ES kompetenču sadali;
 - likumdošana saskaņā ar subsidiaritātes principiem un kompetenču īstenošanas proporcionalitāti;
 - ES likumiem ir lielāks spēks, kas ir formulēts nepārprotami;
 - dalībvalstu pienākums nodrošināt ES likumu izpildi.

Ir nošķirtas trīs ES kompetenču kategorijas: ekskluzīvas kompetences jomas, dalītas kompetences jomas un jomas, kur ES var īstenot atbalsta pasākumus, ar nosacījumu, ka šīs pilnvaras tiek izmantotas saskaņā ar III daļas noteikumiem atbilstoši konkrētās darbības jomai. Atsevišķi gadījumi, kas neatbilst vispārīgajai klasifikācijai, ir aplūkoti atsevišķi, piemēram, ekonomikas un nodarbinātības politikas koordinācija (14. pants), kā arī kopējā ārpolitika un drošības politika (15. pants).

Sistēmai nepieciešamo elastīgumu garantē klauzula, kas ļauj noteikt pasākumus, kuri vajadzīgi, lai sasniegtu jebkuru no Konstitūcijā noteiktajiem mērķiem gadījumos, kuros šim nolūkam Konstitūcijā nav paredzētas rīcības pilnvaras. Tāpēc šīs klauzulas darbības joma ir plašāka nekā pašreizējā EK līguma 308. pantam, kura prasības attiecas tikai uz iekšējo tirgu, bet tās īstenošanas nosacījumi ir stingrāki, jo būs vajadzīgs ne tikai vienprātīgs Padomes lēmums, bet arī Parlamenta apstiprinājums.

Šis noteikums ir papildināts ar Protokolu par subsidiaritātes un proporcionalitātes principu piemērošanu, kas paredz “agrā brīdinājuma sistēmu”, iesaistot dalībvalstu parlamentus subsidiaritātes principa piemērošanas uzraudzībā ⁶.

Instrumenti un to pieņemšanas procedūra

⁵ Konstitūcijā jebkurai fiziskai vai juridiskai personai ir paredzēta iespēja celt prasību pret reglamentējošiem aktiem, kas viņu skar tieši un nav saistīti ar izpildes pasākumiem.

⁶ Tos informēs par visām jaunajām likumdošanas iniciatīvām, un, ja vismaz viena trešdaļa parlamentu uzskatīs, ka kāds priekšlikums neatbilst subsidiaritātes principam, tad Komisijai šis priekšlikums būs jāpārskata.

Leģislatīvie un reglamentējošie akti

Konstitūcija pamatojas uz tiesību aktu hierarhiju, precizējot, kurus aktus iestādes izmantos, lai īstenotu ES pilnvaras, un kā tos pieņems. Ir izveidots šāds dalījums:

- juridiski saistošie akti (likumi, ietvarlikumi, regulas un lēmumi) un akti, kas nav saistoši (atzinumi un ieteikumi);
- juridiski saistošajos aktos savukārt tiek nošķirti leģislatīvie akti (likumi un ietvarlikumi) un neleģislatīvie akti (regulas un lēmumi ⁷).

Leģislatīvie akti

Likumdošanas iniciatīvas tiesības pieder Komisijai, tomēr šīs tiesības Komisija daļā vismaz ar ceturto daļu dalībvalstu, ja ir skarti kādi brīvības, drošības un tiesiskuma telpas aspekti.

Konstitūcijas projektā ir noteikts, ka likumi un ietvarlikumi parasti būs jāpieņem ar Eiropas Parlamenta un Padomes koplēmumu, Padomei lēmumu pieņemot ar kvalificētu balsu vairākumu. Šī kārtība jāuzskata par “parasto likumdošanas procedūru”⁸, kas faktiski pilnībā atbilst pašreizējai koplēmuma procedūrai.

Neleģislatīvie akti

Attiecībā uz izpildes tiesību aktiem *tiesā nozīmē* Konstitūcijas projekts paredz, ka par Eiropas Savienības iestāžu juridiski saistošo aktu izpildi pirmkārt atbild dalībvalstis. Attiecībā uz gadījumiem, kuros vajadzīgi vienoti izpildes noteikumi, Komisijai saskaņā ar Konstitūcijas projektu ir tiesības veikt vajadzīgos izpildes pasākumus, bet izņēmuma gadījumos šādas tiesības ir uzticētas Padomei (saistībā ar izpildes tiesību aktiem, kas pieņemti, pamatojoties uz pašu Konstitūciju, izņemot KĀDP). Attiecībā uz “komitoloģiju” eirolikums iepriekš paredzēs noteikumus un vispārējos principus mehānismiem, ar kādiem dalībvalstis šos izpildes tiesību aktus kontrolēs. Tādēļ nākotnē Eiropas Parlamentam (EP) šajā jomā būs izšķiroša nozīme.

Ar Konstitūciju tiks izveidotas arī *deleģētas regulas*, ko Komisijai deleģēs likumdevējs (*NB!* nebūs deleģētu Padomes regulu), proti, Eiropas Parlaments un Padome. Tādēļ šīm deleģētajām regulām, ar kurām varēs grozīt vai papildināt kādus aspektus likumos vai ietvarlikumos, nemainot to būtību, būs nepieciešama īpaša atļauja dokumentā, uz kuru šīs regulas pamatosies, un tām paredzēta īpaša kontroles sistēma, kuru īsteno otrs likumdevējs

⁷ Jānorāda arī tas, ka termins “lēmums” attiecas gan uz lēmumiem kā administratīviem aktiem, gan uz politiskiem lēmumiem, un tādā nozīmē tas lietots arī Konstitūcijas projektā, piemēram, Padomes lēmums par dalībvalsts tiesību apturēšanu saistībā ar dalību Eiropas Savienībā.

⁸ Izņēmuma gadījumos, kas paredzēti Konstitūcijā, likumus un ietvarlikumus var pieņemt vai nu Padome (piemēram, likumu par pašu resursiem, likumu par daudzgadu finanšu shēmu, likumu par EP vēlēšanām u.c.), vai arī Parlaments (trīs gadījumos: likums par tā locekļu statusu, likums par Eiropas ombuda statusu un likums par noteikumiem, kuri attiecas uz izmeklēšanas tiesību izmantošanu), bet vienmēr jābūt otras puses līdzdalībai, kas var izpausties dažādās pakāpēs – gan iesaistoties tikai konsultācijās, gan arī sniedzot apstiprinājumu (pašreizējā piekrišana).

— ikviens no abiem likumdevējiem var atcelt pilnvaru nodošanu, un deleģētā regula var stāties spēkā tikai tad, ja neviena no likumdevējām iestādēm neceļ iebildumu likumā vai ietvarlikumā paredzētajā laika posmā.

Budžeta un finanšu noteikumi

Konstitūcijā ir iekļauti daži Kopienas finanšu institucionālā konteksta precizējumi. Starpvaldību konference nepieņēma pilnīgi visu Konventa projektu, bet būtībā var teikt, ka ir ievērots Konventa ieteiktais līdzsvars, neņemot vērā to, ka tas konferencē tika kritizēts un tāpēc Eiropas Parlamenta pārstāvjiem bija jāpieliek divkārtas pūles, lai netiktu pieņemti priekšlikumi, kuri būtu nopietni mazinājuši Eiropas Parlamenta lomu.

Pašu resursi

Eirolikumā, ko, apspriežoties ar Eiropas Parlamentu, vienprātīgi pieņems Padome, būs noteikts pašu resursu ierobežojums, un ar šo likumu var izveidot jaunu kategoriju resursus vai atcelt esošos resursus. Šis likums nestāsies spēkā, iekams dalībvalstis to nebūs apstiprinājušas saskaņā ar savām konstitucionālajām prasībām. Tomēr pasākumus, kurus veiks, lai ieviestu šo likumu praksē, noteiks ar Padomes likumu, kuru pieņems ar kvalificētu balsu vairākumu, saņemot Eiropas Parlamenta piekrišanu⁹.

Daudz gadu finanšu shēma

Daudz gadu finanšu shēma (ar kuru tiks aizstāts pašreizējais finanšu plāns) noteiks Eiropas Savienības izdevumu attīstību vismaz piecu gadu posmā, nepārsniedzot pašu resursus. Saskaņā ar to tiks noteikts katras kategorijas izdevumu maksimālais apjoms. To pieņems ar Padomes likumu, Padomei lemjot vienprātīgi un saņemot Eiropas Parlamenta piekrišanu, pamatojoties uz tā locekļu vairākumu. Tomēr, atsaucoties uz vairāku to deleģāciju un Eiropas Parlamenta pārstāvju pieprasījumiem, kuri bija pret atgriešanos pie vienprātības (Konvents paredzēja, ka pirmo daudz gadu finanšu shēmu, ko pieņems pēc Konstitūcijas parakstīšanas, būs jāapstiprina vienprātīgi, bet nākamās shēmas — ar kvalificētu balsu vairākumu), Konstitūcija paredz “tilta” noteikumu, kas ļauj Eiropadomei pieņemt vienprātīgu lēmumu, pilnvarojot Padomi pieņemt likumu par daudz gadu finanšu shēmas izveidi ar kvalificētu balsu vairākumu.

Gada budžets

Eiropas Parlaments un Padome kopīgi pieņems likumu par gada budžetu, kurā būs jāņem vērā daudz gadu finanšu shēma. Līdz ar to budžeta procedūra ir stipri grozīta, bet, lai gan vairākas deleģācijas centās apšaubīt Konventā panākto vienošanos, tās būtība tiks saglabāta, proti, vairs netiks nošķirti obligātie un neobligātie izdevumi, un galīgais vārds par budžetu kopumā būs Eiropas Parlamentam¹⁰.

⁹ “Piekrišana” atbilst pašreizējam apzīmējumam.

¹⁰ Sk. III-310. pantu: budžeta procedūrā būs tikai viens lasījums katrā iestādē. Padome vispirms paziņos savu nostāju saistībā ar Komisijas sagatavoto budžeta projektu. Ja 42 dienu laikā EP apstiprinās Padomes nostāju, tad budžets tiks pieņemts. Ja EP, lemjot tā locekļu vairākumam, pieņem grozījumus Padomes nostājā, abu iestāžu priekšsēdētāji sasauks Samierināšanas komitejas sanākumi, ja vien Padome visus EP grozījumus neapstiprinās 10 dienu laikā. Ja Samierināšanas komiteja 21 dienas laikā pieņems kopīgu dokumentu, tad EP un Padomei šis

Noteikumi, kas pašlaik iekļauti dokumentā ar nosaukumu “Finanšu regula”, turpmāk būs iekļauti likumā, ko pieņems parastajā likumdošanas procedūrā (bet līdz 2007. gadam Padome pieņems vienprātīgu lēmumu).

Pastiprināta sadarbība

Pastiprinātā sadarbībā būs jāiesaista viena trešdaļa dalībvalstu. Tas attieksies tikai uz ES neekskluzīvajām kompetencēm (bet turpmāk varētu attiekties arī uz aizsardzības politiku). Atļauju pastiprināt sadarbību dos Padome, pieņemot lēmumu ar kvalificētu balsu vairākumu un saņemot Eiropas Parlamenta piekrišanu, pēc Komisijas priekšlikuma (izņemot attiecībā uz KĀDP, kur būs vajadzīgs ārlietu ministra un Komisijas atzinums, bet Eiropas Parlaments tiks tikai informēts). Dalībvalstis, kuras nepiedalīsies pastiprinātajā sadarbībā, piedalīsies Padomes sēdēs, tomēr netiks iesaistītas lēmumu pieņemšanas procesā.

Ņemot vērā vairāku delegāciju un jo īpaši EP pārstāvju centienus, Konference pieņēma arī “tilta” noteikumu, ko bija ierosinājis Konvents, bet kas sarunu laikā tika apšaubīts. Šis noteikums ļaus valstīm, kas piedalās pastiprinātā sadarbībā, pāriet uz kvalificēto balsu vairākumu vai parasto likumdošanas procedūru atbilstīgi šo valstu vienprātīgi pieņemtam lēmumam (tomēr šo tilta klauzulu nevarēs izmantot aizsardzības jomā).

III. Politikas jomas

Konstitūcijas projekta III daļa sākas ar vairākiem vispārējas piemērošanas noteikumiem, un tā ir atvēlēta ES politikas jomām: vispārējai politikas konsekvencei, cīņai pret diskrimināciju, vīriešu un sievietes līdztiesības sekmēšanai, sociālai aizsardzībai, vides aizsardzības prasībām, patērētāju tiesību aizsardzībai un, visbeidzot, tajā iekļauta klauzula, kas atzīst “pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi”, kuru “principi un nosacījumi” jāparedz ar likumu.

Ārpolitikas jomas

Ārējā darbība

Visradikālākās pārmaiņas saskaņā ar Konstitūcijas projektu ir ieviestas ārējās darbības jomā. Tie lielākoties gan ir institucionāli grozījumi, īpaši saistībā ar ārlietu ministra amata radīšanu (sk. iepriekš), nevis uzlabojumi procedūrās, kuras faktiski paliek nemainīgas.

kopīgais dokuments būs jāpieņem 14 dienās — Padomei ar kvalificētu balsu vairākumu un EP ar nodoto balsu vairākumu (III-310. panta § 7).

Ja Samierināšanas komitejai kopīgu dokumentu neizdosies pieņemt vai ja EP (vai abas iestādes) šo kopīgo projektu noraidīs, lemjot locekļu vairākumam un ar trīs piektdaļām balsu, tad Komisijai būs jāiesniedz jauns budžeta projekts.

Ja Padome kopīgo dokumentu noraidīs, bet EP to apstiprinās, tad EP būs 14 dienās jāapstiprina grozījumi, ko tas pieņēmis pirmajā lasījumā (ar locekļu vairākumu un ar trīs piektdaļām nodoto balsu). Ja EP savus grozījumus neapstiprinās, tad tiks pieņemta tā nostāja par attiecīgo budžeta pozīciju, par kuru Samierināšanas komitejā būs panākta vienošanās.

Eiropas Parlamenta nozīme ārpolitikā būtiski nemainīsies, tomēr tā būs lielāka kopējā tirdzniecības politikā un starptautisku līgumu slēgšanā.

Kopējā ārpolitika un drošības politika

KĀDP īstenošanā — ar vienprātīgu Eiropadomes vai Padomes lēmumu, izņemot atsevišķus Konstitūcijā paredzētus gadījumus vai gadījumus, kad Eiropadome nolemj citādi, — nebūs jāievēro “parastā likumdošanas procedūra”. Turpmāk būs regulāri jāapspiežas ar Eiropas Parlamentu.

Tiks radīti daži jauni juridiskie pamati: dalībvalstu solidaritātes klauzula terora aktu vai dabas katastrofu gadījumiem un starptautiski līgumi ar kaimiņvalstīm.

Drošības politika vairākās jomās būs pielāgota mūsdienām, jo Starpvaldību konference apstiprināja dažus svarīgus uzlabojumus, ko nebija paredzējis Konvents, īpaši attiecībā uz aizsardzību:

- tiks aktualizētas Petersbergas misijas (būs iekļauta norāde uz misijām, kas saistītas ar atbrūošanu, militāro konsultēšanu, pēckonflikta situācijas stabilizāciju un cīņu pret terorismu, ieskaitot trešo valstu teritorijā veiktās darbības);
- tiks radītas jaunas elastīguma formas un sadarbība aizsardzības jautājumos:
 - Padomei būs iespēja uzticēt kādu dalībvalstu grupai misiju aizstāvēt ES vērtības;
 - ar Padomes lēmumu, kas pieņemts ar kvalificētu balsu vairākumu, būs iespēja izveidot ilglaicīgu, strukturētu sadarbību starp valstīm, kuras attiecībā uz militāro potenciālu atbilst tiem kritērijiem un atbalsta tās saistības, kas iekļautas Konstitūcijai pievienotajā protokolā;
 - tiks izveidota ciešāka sadarbība savstarpējās aizsardzības jomā, jo īpaši paredzot pienākumu sniegt palīdzību un atbalstu dalībvalstij, kas kļuvusi par bruņotas agresijas upuri savā teritorijā, neskarot dažu dalībvalstu drošības un aizsardzības politikas īpašās iezīmes;
 - tiks izveidots militārās aizsardzības sākumfonds, kas nebūs atkarīgs no ES budžeta;
- Eiropas Bruņojuma, zinātniskās izpētes un militārā potenciāla aģentūra;
- tiks noteikta tāda procedūra, kas ļaus ātri saņemt ES budžeta apropriācijas.

Kopējā tirdzniecības politika

Tiks paplašināta kopējās tirdzniecības politikas darbības joma attiecībā uz tirdzniecību ar pakalpojumiem un intelektuālo īpašumu.

Eiropas Parlamentam būs lielāka nozīme, galvenokārt ar parasto likumdošanas procedūru nosakot kopējās tirdzniecības politikas īstenošanas pasākumus. Par sarunām, kuru rezultātā tiks noslēgti starptautiski līgumi, būs regulāri jāinformē Eiropas Parlaments; tādus līgumus varēs slēgt tikai ar Eiropas Parlamenta piekrišanu.

Konstitūcijā mazāk stingrā formā ir saglabāts “ar kultūru saistīts izņēmums”¹¹.

¹¹ Par līgumiem kultūras un audiovizuālo pakalpojumu jomā (ja tādi līgumi draudētu ierobežot ES kultūru un valodu dažādību) Padomes lēmumu pieņemšanā būs vajadzīga vienprātība. Starpvaldību konference šo “izņēmumu” ir pat “paplašinājusi”, attiecinot to arī uz tirdzniecību ar sociālajiem, izglītības un medicīnas pakalpojumiem, ja tādi līgumi varētu izjaukt šo pakalpojumu organizāciju valsts līmenī un apdraudēt

Sadarbība attīstības jomā

Ar Konstitūciju ir radīti nosacījumi, kas ļauj budžetā iekļaut Eiropas Attīstības fondu.

Humānā palīdzība

Saskaņā ar Konstitūciju tiks radīts īpašs juridiskais pamats humānajai palīdzībai, paredzot Brīvprātīgās humānās palīdzības korpusa izveidi (izmantojot parasto likumdošanas procedūru).

Iekšējā politika

Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa

Saskaņā ar Konstitūciju no visām iekšpolitikas jomām visvairāk pārmaiņu skar brīvības, drošības un tiesiskuma telpas *status quo*, proti, ir novērsta atšķirība starp pasākumiem, uz kuriem attiecas EK līgums, un tiem pasākumiem, uz kuriem attiecas “trešais pīlārs”, kā arī kā vispārējs noteikums ir piemērojams koplēmums (parastā likumdošanas procedūra) un kvalificētais balsu vairākums.

Būs precizēti ES politiskie mērķi: turpmāk ES darbībai jābūt nepārprotami pakļautai pamattiesībām, tiesas pieejamība būs vispārējs mērķis, kā arī jāatrisina problēmas, ko rada dažādu sistēmu savstarpēja atzišana un likumdošanas tuvināšana.

Politikas izstrāde tiks padziļināta: patvēruma un imigrācijas politika kļūs par kopēju ES politiku, ko regulēs solidaritātes princips un taisnīga dalībvalstu atbildības dalījuma princips.

Visnovatoriskākās pārmaiņas ir pasākumos, kas saistīti ar tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās, galvenokārt tādēļ, ka turpmāk lēmumi par tiem lielākoties būs jāpieņem ar kvalificētu balsu vairākumu, proti, Konstitūcijas projektā ir paredzēta pilnīga krimināltiesību normu tuvināšana (noziedzīgu nodarījumu un sodu apraksti), daļēji tādēļ, lai apkarotu noziegumus, kas klasificēti kā tādi, kas “skar Eiropas intereses”, un daļēji arī tādēļ, lai nodrošinātu ES tiesību aktu izpildi.

Šajā likumdošanā jāņem vērā atšķirības starp dalībvalstu tiesiskajām tradīcijām un (tiesu) sistēmām. Turklāt, lai mazinātu dažu dalībvalstu bažas, Starptautību konference sankcionēja īpašu “avārijas bremžu” procedūru, proti, ja dalībvalsts uzskata, ka kāds tiesību aktu projekts šajā jomā var apdraudēt tās kriminālās tiesvedības sistēmas pamataspektus, šī dalībvalsts var pieprasīt, lai jautājumu nodod atpakaļ Eiropadomei un procedūru aptur. Eiropadomei 4 mēnešu laikā jautājums jānodod atpakaļ Padomei, lai procedūru varētu turpināt, vai jāpieprasa, lai Komisija vai iniciatīvu izrādījušo valstu grupa iesniegtu jaunu tiesību akta projektu. Ja Eiropadome iepriekšminēto lēmumu nav pieņēmusi 4 mēnešu laikā

dalībvalstu kompetenci sniegt šādus pakalpojumus. Turklāt Padome pieņems lēmumus vienprātīgi arī par līgumiem pakalpojumu jomā vispār un par intelektuālā īpašuma aspektiem, ja tajos būs noteikumi, kuri iekšējo noteikumu pieņemšanā paredz vienprātību.

vai ja pēc tās pieprasījuma uzsāktai jaunai likumdošanas procedūrai nav rezultātu divpadsmit mēnešu termiņā, tad automātiski tiks sākta pastiprināta sadarbība, ar nosacījumu, ka to vēlēsies vismaz viena trešdaļa dalībvalstu.

Tiesai būs vispārīgi jāuzrauga ES darbība šajā jomā.

Tomēr saglabāsies dažas īpašas institucionālas iezīmes, tostarp Eiropadomes (tātad ar konsensu) noteiktas stratēģiskās nostādnes likumdošanas un operatīvajā plānošanā, neiesaistoties Eiropas Parlamentam; kopēja likumdošanas iniciatīva Komisijai un vienai ceturtdaļai dalībvalstu (atsevišķa dalībvalsts vairs nevarēs iesniegt priekšlikumu viena pati) attiecībā uz tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās un policiju sadarbību; dažās jomās tiks saglabāta vienprātība, jo īpaši attiecībā uz ģimenes tiesību pārrobežu jautājumiem un visiem policiju sadarbības veidiem; lielākas dalībvalstu parlamentu lomas noteikšana, jo īpaši attiecībā uz subsidiaritātes principa ievērošanas uzraudzību. Tomēr paliek iespēja veikt turpmākas pārmaiņas, ko pieļauj "tilta" noteikumi attiecībā uz ģimenes tiesībām un vairākiem smagiem noziegumiem, par kuriem var paredzēt minimālos noteikumus Eiropas ietvarlikumā (Padome šo noziegumu sarakstu var papildināt, pieņemot vienprātīgu lēmumu).

Visbeidzot, neņemot vērā vairāku delegāciju neatlaidīgu opozīciju, Konstitūcija paredz ar Padomes vienprātīgi pieņemtu eirolikumu izveidot Eiropas Prokuratūru, kurai būs jāapkaro nodarījumi, kas skar ES finansiālās intereses, un kura varēs saukt pie atbildības vainīgos. "Tilta" klauzula paredz iespēju ar eirolēmumu, ko ar EP piekrišanu (un apspriežoties ar Komisiju) vienprātīgi pieņem Padome, paplašināt Eiropas Prokuratūras kompetenci, uzliktot tai par pienākumu arī cīnīties pret smagiem pārrobežu noziegumiem.

Citas pārmaiņas iekšpolitikā (*tikai atsevišķi izvilkumi tādā secībā, kādā tie parādās tekstā*)

Ar Konstitūciju ieviestās pārmaiņas citās nozaru politikas jomās ir radušās galvenokārt tāpēc, ka koplēmums un līdz ar to kvalificētais balsu vairākums tiek saglabāts kā parastā likumdošanas procedūra un ka ir skaidri nošķirti leģislatīvie akti no neleģislatīviem aktiem, kā tie tagad pārdēvēti.

Tomēr tiks radīti arī vairāki jauni juridiskie pamati, jo īpaši saistībā ar enerģētikas politiku, sportu, civilo aizsardzību pret dabas vai cilvēka radītām katastrofām un saistībā ar administratīvo sadarbību eirolikumu izpildē.

Diskriminācijas aizliegums un pilsonība

Atsevišķā sadaļā ir apkopoti noteikumi šādās jomās: diskriminācijas apkarošanas pasākumi (ar parasto likumdošanas procedūru nosakāmi principi pasākumiem, ar kuriem šajā jomā tiek atbalstītas dalībvalstis) un ar ES pilsonību saistīto tiesību veicināšana.

Iekšējais tirgus/nodokļu politika

Vienprātība Padomē tiek saglabāta nodokļu politikas jautājumos. Starpvaldību konference neakceptēja (zināmā mērā ierobežotās) iespējas pāriet uz Konventa ierosināto kvalificēto balsu vairākumu (likums/ietvarlikums) attiecībā uz pasākumiem administratīvās sadarbības, kā arī krāpšanas un nelikumīgas nodokļu nemaksāšanas apkarošanas jautājumos (Padomei vienprātīgi nosakot, ka ierosinātie pasākumi ir saistīti ar šiem jautājumiem).

Ekonomikas un monetārā politika

Ar Konstitūciju tiek ieviestas dažas būtiskas pārmaiņas. Pie tām pieder iestādes statusa piešķiršana Eiropas Centrālajai bankai, nepārprotamas saiknes noteikšana starp ekonomikas politikas koordināciju un nodarbinātības politikas koordināciju (kaut gan Starpvaldību konference grozīja Konventa tekstu, lai uzsvērtu to, ka dalībvalstis pašas koordinē savu politiku saskaņā ar sīki izstrādātiem ES paredzētiem noteikumiem), un eirozonas dalībvalstīm paredzēto īpašo noteikumu pastiprināšana. Piemēram, pirms Padomes lēmuma pieņemšanas par jaunu dalībvalstu pievienošanu Eirogrupai (saskaņā ar Komisijas priekšlikumu) vispirms jāsaņem to dalībvalstu kvalificēta vairākuma ieteikums, kuras jau pievienojušās eirozonai.

Eirogrupas darbības noteikumi ir izklāstīti Konstitūcijai pievienotajā protokolā, un Starpvaldību konference pieņēma arī Deklarāciju par Stabilitātes un izaugsmes paktu. Pakts bija temats saspringtām debatēm starp dažām delegācijām, un iznākumā tika pieņemti vairāki grozījumi Konventa tekstā. Piemēram, attiecībā uz pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūru Starpvaldību konference samazināja Konventa ieteikto Komisijas lomu (Padomes ieteikumi attiecīgajai dalībvalstij jāsaņem, pamatojoties uz Komisijas ieteikumu nevis priekšlikumu).

Sociālā politika

Kaut gan pie ES mērķiem, kas iekļauti Konstitūcijas preambulā, pieder “pilnīga nodarbinātība” un “sociālā attīstība”, jānorāda, ka III daļas sākumā ir horizontāla sociālā klauzula, saskaņā ar kuru Eiropas Savienībai, nosakot un īstenojot savu politiku, jāņem vērā prasības veicināt “augstu nodarbinātības līmeni” (šis jēdziens ir palicis III daļā, neņemot vērā atsauci uz “pilnīgu nodarbinātību” kā ES mērķi), “garantēt pienācīgu sociālo aizsardzību”, “cīnīties pret sociālo atstumtību” un nodrošināt “augstu izglītības, mācību un veselības aizsardzības līmeni”.

Šajā sakarā jāpiemin arī tas, ka I daļā (kas attiecas uz “institucionāliem” jautājumiem) ir skaidri atzīta “sociālo partneru” loma, jo īpaši Trīspusējā sociālo lietu augstākā līmeņa sanāksme par ekonomikas izaugsmi un nodarbinātību, kura veicina sociālo dialogu. Vienprātības princips tiks saglabāts jomās, kur tas izmantots līdz šim. Parastā likumdošanas procedūra jāizmanto tikai attiecībā uz sociālās drošības pasākumiem, kuri saistīti ar algotiem un nealgotiem migrējošiem darba ņēmējiem. Tomēr tas bija iespējams, tikai paredzot vēl vienu “avārijas bremzi”, proti, gadījumā, kad kāda dalībvalsts uzskata, ka šādi pasākumi var ietekmēt tās sociālās drošības sistēmas pamataspektus, jo īpaši darbības jomu, izmaksas vai finanšu struktūru, vai ietekmēt šīs sistēmas finansiālo līdzsvaru, šī dalībvalsts var pieprasīt, lai jautājumu nodod izskatīšanai Eiropadomē (kas nozīmēs likumdošanas procedūras apturēšanu). Eiropadomei 4 mēnešu laikā vai nu jānodod jautājums atpakaļ Padomei, lai procedūru varētu turpināt, vai arī jāaicina Komisija iesniegt jaunu likumdošanas priekšlikumu (Konstitūcijā nekas nav minēts par Padomes bezdarbības sekām...).

KLP

Pašlaik visus lēmumus šajā jomā pieņem ar kvalificētu balsu vairākumu Padomē, un ar Eiropas Parlamentu notiek tikai apspriešanās. Konstitūcijā ir nošķirti šādi lēmumi:

- leģislatīvi akti, kuri balstīti uz eirolikumu vai ietvarlikumu un uz kuriem tāpēc attiecas parastā likumdošanas procedūra. Pie tiem pieder lauksaimniecības tirgu kopīga organizācija, kā arī citi noteikumi, kas vajadzīgi, lai īstenotu kopējo lauksaimniecības un zivsaimniecības politiku;
- neleģislatīvi akti, piemēram, cenu, maksājumu, atbalsta un daudzuma ierobežojumu noteikšana, kā arī zvejas iespēju piešķiršana. Tos saskaņā ar Konstitūcijas projektu *Padome* pieņem eioregulu vai eirolēmumu veidā, un šajā gadījumā ar Eiropas Parlamentu nav jāapspriežas.

Zinātniskā izpēte, tehnikas attīstība un kosmoss

Tehnikas pētniecības un attīstības politika jāpapildina ar jaunu iedaļu par Eiropas kosmosa politiku. Pētniecības pamatprogramma, kas kļūs par eirolikumu, jāpieņem ar kvalificētu balsu vairākumu. Ar parastā likumdošanas procesā pieņemtiem likumiem vienlaikus tiks izveidota arī Eiropas zinātniskās izpētes telpa, kurā notiks brīva pētnieku un zinātnes atziņu un tehnoloģiju aprīte. Ar likumu vai ietvarlikumu varētu tikt pieņemta Eiropas kosmosa programma. Eiropas Parlamenta pārstāvju sīvu cīņņu iznākumā ir nodrošinātas Eiropas Parlamenta likumdošanas tiesības šajā jomā, kas Starpvaldību konferences laikā tika apšaubītas.

Enerģētika

Enerģētikas politikas mērķis ir nodrošināt efektīvu enerģijas tirgus funkcionēšanu un energoapgādes nodrošinājumu, kā arī veicināt enerģijas izmantošanas efektivitāti un atjaunojamās enerģijas veidu attīstīšanu. Tomēr Starpvaldību konference noteica ierobežojumu ES darbībai, kas nedrīkst ietekmēt dalībvalsts tiesības paredzēt nosacījumus savu energoresursu izlietojumam, enerģijas avotu izvēli un energoapgādes vispārējo struktūru. Turklāt, lai gan šajā jomā lēmumi jāpieņem parastajā likumdošanas procedūrā un ar kvalificētu balsu vairākumu, Starpvaldību konference nolēma, ka visi pasākumi, kas lielākoties uzskatāmi par fiskāliem, paredzami ar Padomes likumu, ko pieņems vienprātīgi, un ar Eiropas Parlamentu notiks tikai apspriešanās.

Sabiedrības veselība

Starpvaldību konference mazliet papildināja Konventa projektu un ES darbības atbalsta pasākumiem pievienoja ne tikai cīņu pret “galvenajiem pārrobežu draudiem veselībai”, bet arī šo draudu uzraudzību, brīdinājumus par nopietniem pārrobežu veselības apdraudējumiem un to apkarošanu. Eiropas Savienībai citu starpā jāizstrādā pasākumi, ar kuriem tiks ieviesti augsti zāļu kvalitātes un nekaitīguma standarti, un pasākumi sabiedrības veselības aizsardzības nodrošināšanai attiecībā uz tabaku un alkoholu. Visbeidzot, Konstitūcijā ir precizēts, ka ES darbībā stingri jārespektē dalībvalstu pienākumi noteikt pašām savu veselības aizsardzības politiku, tostarp medicīnas pakalpojumu un medicīniskās aprūpes organizāciju, kā arī tām piešķirto resursu sadali.

IV. Konstitūcijas pārskatīšana

Līguma pārskatīšanas procedūra ir grozīta, proti, Eiropas Parlamentam ir piešķirtas tiesības uz konstitucionālu iniciatīvu tāpat kā Komisijai un dalībvalstīm; Konvents kļūst par parastu diskusiju vietu, kur tiek sagatavoti ieteikumi, kas iesniedzami dalībvalstu valdību pārstāvju konferencē, kurai Konstitūcijas grozījumi jāpieņem vienprātīgi. Tomēr Eiropadome, saņemot Eiropas Parlamenta piekrišanu, var ar kvalificētu balsu vairākumu pieņemt lēmumu, ka ierosinātie Konstitūcijas grozījumi, lai arī cik ievērojami tie būtu, nav pamatojums Konventa sasaukšanai.

Ir paredzēta “vienkāršota” Konstitūcijas pārskatīšanas procedūra saistībā ar grozījumiem “iekšpolitikas jomās”, kas minētas III daļā, ar nosacījumu, ka šie grozījumi nav saistīti ar ES pilnvaru palielināšanu. Eiropadome var vienprātīgi pieņemt lēmumu grozīt šīs politikas jomas, apspriežoties ar Eiropas Parlamentu un Komisiju (vai Eiropas Centrālo banku). Šāds lēmums stāsies spēkā tad, kad to būs apstiprinājušas visas dalībvalstis saskaņā ar to attiecīgajām konstitucionālajām prasībām.

Nobeigums

Salīdzinot ar pašreizējiem ES dibināšanas līgumiem, ar Konstitūciju ir **četrkārtīgi pastiprināta ES demokrātiskā būtība:**

- pilsoņi varēs rosināt eirolikumu izstrādi ar pilsoņu iniciatīvas referendumu. Viņiem arī būs lielākas garantijas attiecībā uz lietu izskatīšanu, jo ir paplašināta Tiesas kompetence;
- ir skaidri atzīts dalībvalstu parlamentu īpašais ieguldījums ES demokrātijas dzīvē, galvenokārt, izveidojot “agrā brīdinājuma sistēmu” saistībā ar subsidiaritātes principa ievērošanas uzraudzību;
- tiks cieši nostiprināta Eiropas Parlamenta likumdevējvara un budžeta pilnvaras (koplēmums un atšķirības likvidēšana starp obligātajiem un neobligātajiem izdevumiem), kā arī tā pilnvaras veikt politisko kontroli (Komisijas priekšsēdētāja ievēlēšana);
- Konventa sasaukšana kļūs par vispāri pieņemtu Konstitūcijas turpmākas pārskatīšanas metodi.